

## CİCIANNE SÖZÜ ÜZERİNE

Engin ÇETİN\*

### Özet

Türk topluluklarının aileye ve akrabalığa verdiği önemin sonucu olarak Türkçede akrabalık adlarının çok ve ayrıntılı oluşu, çok sayıda araştırmacının bugüne değin ortaya koyduğu bir durumdur. Bugüne kadar Türkçenin akrabalık adlarını ele alan çok sayıda araştırma yapılmış, bu konu türlü yönlerden ele alınmıştır. Bu çalışmada Türkiye Türkçesi ölçünlü dilinde kullanılan *cicianne* sözü üzerinde durulmakta, bu sözü oluşturan *cici* sözcüğünün kökeni ve yapısı konusundaki görüşlerimiz yer almaktadır. Bu sözcük, bugüne değin yapılan çalışmalarda çocuk diline dayanan ve “sevimli, cana yakın vb.” anlamda kullanılan *cici* sözüyle ilişkili olarak görülmüş ve bu biçimde açıklanmıştır. Oysa, kimi tarihî dönem metinlerindeki benzer örneklerle günümüz Türk dil ve lehçelerinin birçoğunda ve Anadolu ağzlarında yer alan kullanımlar sözcükle ilgili farklı bakış açısının ortaya çıkmasını sağlamıştır.

**Anahtar Sözcükler:** Akrabalık adları, *cicianne*, çeçe, eçe, ece

### ON THE WORD *CİCIANNE*

#### Abstract

As a result of the importance Turkic societies attached to family and relationship, that the terms of kinship are numerous and detailed is a situation many researchers have realized a up to day. Many studies on the kinship terms in Turkish have been carried out until today and this issue has been dealt with from various aspects. In this study the word *cicianne* which is used in Turkish is studied; and our opinions about the origin and structure of the word *cici* takes place. In many studies carried out until today this word has been seen as in relationship with *cici*, which is based upon child language and is used to mean ‘lovely, amiable etc.’, and explained in this way. The usages in Anatolian local languages and current Turkic languages and dialects and texts belonging to some historical periods however have provided different points of view to occur.

**Keywords:** Kinship terms, *cicianne*, çeçe, eçe, ece.

Türkçede akrabalık adları günümüze değin çok sayıda araştırmacının ele aldığı, farklı açılardan değerlendirdiği bir konu olarak dikkat çekmektedir. Bu durumun en önemli nedeni kuşkusuz Türk dil ve lehçelerinde çok sayıda ve türlü yapılarda akrabalık adının saptanmış olmasıdır. Bu çalışmada Türkiye Türkçesi ölçünlü dilinde kullanılan *cicianne* sözü üzerinde durulacaktır.

Türkiye Türkçesindeki *cicianne* sözünde yer alan *cici* sözcüğünün ölçünlü dilde kullanılan ve çocuk diline dayanan *cici* “sevimli, güzel” sözü olduğu düşünülmüştür. Bu bakış

\* Yrd. Doç. Dr.; Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, [ecetin@cu.edu.tr](mailto:ecetin@cu.edu.tr).

açısıyla, *cicianne* sözü TS'de *cici sf.* “Sevimli, cana yakın, hoş, güzel, hoşça giden” maddesi altında, bu sözle kurulan birleşik sözler arasında sayılmıştır: *cicianne, cicibaba, cici bici, cici mama* (2010: 463). TS'deki *cicianne* sözü ise a. 1. Bazı çocukların, büyükannelerine veya o yaştaki kadın yakınlarına verdikleri ad. 2. Üvey anne. (2010: 463) biçiminde tanımlanmıştır. Tietze, sözcüğü *cici* maddesi altında ele almış, “sevilen; sevimli, hoş; güzel, süs” anlamını verdiği *cici* sözcüğünün çocuk dilinden geldiğini belirtmiştir. Bu maddede yer alan *cicianne* sözü de “(çocuğun) gerçek annesi olmayıp annesi rolünde bulunan kadın (büyük anne, üvey anne ya da annesinin kuması)” biçiminde tanımlanmıştır. Burada verilen tanık, Sermet Muhtar Alus'un 1933'te yayımlanan *Pembe Maşlahlı Hanım* adlı resimli romanından alınmıştır (2002: 443). Sağol Yüksekaya da konuyu aynı açıdan ele almıştır: “‘Üvey anne’ anlamında kullanılan analık kelimesi de halk ağzından girmiş bir sözcüktür. Standart dil konuşanı analık sözcüğü yerine üvey anne veya anlamı hatifleten ve daha olumlu çağrışım yapan cici anne sözcüklerini tercih eder, ama analık sözcüğü ağızlarda bu anlamıyla yaygın olarak kullanılmaktadır. Tabi üveylikle ilgili kelimelerin psikolojik bir yönü vardır. Standart dilde üvey ana yerine üvey anne veya cici anne tercih edildiği gibi, sütana yerine de sütanne tercih edilir” (Sağol Yüksekaya 2009: 602). Görüldüğü gibi, burada *analık* sözünün derin yapısında olan üvey ve dolayısıyla olumsuz yargısının *cici* (sevimli ve dolayısıyla olumlu) sözü ile hafifletildiği üzerinde durulmuştur. Oysa, üveyliğin olumsuzlandığı toplumlarda<sup>1</sup> bu olumsuz yargının “sevimli” anlamındaki bir sözcükle aşılması ya da tam tersi bakış açısıyla öz akrabalığın öne çıkarıldığı toplumlarda öz olmayanın olumlu bir anlam içeren *cici* sözcüğüyle nitelenmesi yadırganacak bir durum olmalıdır. Üstelik Türkçede kullanılan akrabalık adlarında *cici* sözcüğü gibi, sevimlilik bildiren bir başka sözcüğe de rastlanmamıştır. Dolayısıyla *cicianne* sözündeki *cici* sözcüğü çocuk diline özgü “sevimli” anlamındaki sözcük olmamalıdır.

*Cicianne* söz öbeğini oluşturan *cici* sözcüğü, bizce, tarihî kaynaklarda *çiçe, çice* biçiminde saptanan, kimi Türk dil ve lehçeleri ile Anadolu ağızlarında türlü biçimlerde karşımıza çıkan başka bir akrabalık adı olan *cici* sözcüğünden başkası değildir.

*çiçe* sözcüğü, tarihî dönem metinlerinden *Kitâbü'l-İdrâk*'te “çocuğun anneye seslenişi” Çağataycada da “anne” ve “teyze” anlamlarında saptanmıştır (Vámbéry, 1867: 283). *Dictionnaire Turc-Arabe-Persan*'daki *çiçe* “der Semerkand ve der Harezmi” kaydıyla “teyze, abla” biçiminde verilmiştir (Zenker, 1866: 350). *Senglah'ta* da sözcük, Semerkandî, Harezmi olarak kaydedilmiştir (Clauson, 1960: 57). Bunlar yanında, *Lehce-i Osmâni*'de sözcük *çice*

<sup>1</sup> Türkiye Türkçesinde saptanan şu atasözleri ve deyimler bu düşünceyi destekler niteliktedir: *Üvey evlat gibi tutmak; üvey evlat muamelesi yapmak; üvey öz olmaz, kemha bez olmaz; üveye etme özünde bulursun, geline etme kızında bulursun; analık fenalık (kara yamalık); analık usta, yumağı ufak yapar; çocuklar usta, ekmeği çifte kapar.*

(چيجه) “Türkîde hala manasına çice dahi denir” biçimindedir (2000: 98). Ş. Sami de Kamus-ı Türkî’de *çiçe* (چيجه) [yahud *çice*] maddesinde sözcükle ilgili olarak “hatırda tutulması elzem metrûkâtandır, zira ‘hala’ lafzı hem Türkçe değildir hem de Arabî’de bizim kullandığımız manaya gelmeyip teyze demektir.” (526; Yavuzaslan, 2010: 211) ifadelerini kullanmıştır. Eserdeki *hala* (خاله) maddesinde de “gariptir ki teyze demek olan bu lugat-i Arabiyyenin manasını bu veçhile değiştirip metrûk hâlinde bıraktığımız ‘çiçe’ lugat-i Türkiyyesi yerine kullanıyoruz” (570; Yavuzaslan, 2010: 417) diyerek her iki maddede de sözcüğün terk edilmiş, unutulmuş olduğunu vurgulamıştır. *Lehce-i Osmâni*’de ise böyle bir kayıt yoktur.

Günümüz Türk dil ve lehçelerinde sözcüğün türlü biçimleri görülmektedir. Tatarcada *çiçe* sözcüğü “Esk. Çok karılı bir erkeğin çocuğunun esas anasından başka diğer hanımlara hitap ederken kullanılan söz” biçimindedir (Ganiyev vd., 1997: 398). Sözcük Azericede *cici* (1) “bazı yerlerde anneye söylenen gönül okşayan seslenme şekli” ve *cici-bacı* “kon. “Birbirine çok yakın olan arkadaşlar için söylenir. *cici-bacı olmag*: birbirine çok yakın olmak, kardeş gibi, ana kız gibi olmak” (Altaylı, 1994: 180), biçimlerinde görülür. Kırgızcada, *çeçe*<sup>2</sup> “anne” (Yudahin 1998: 257); Kazakçada *şeşe* “anne; nine; yaşlı kadınlara saygılı bir seslenme olarak kullanılan ifade, ana” (Koç, 2003: 639), Hakasçada *çaca* “abla, teyze” (Li, 1999: 17), *çaca* ~ *çaça* “abla, hala” (Gürsoy-Naskali vd., 2007: 72) Karakalpakçada *şeşe* “nine (kadına seslenme); ağ. anne; ağ. kariya seslenme”; Özbekçenin ağızlarında *çéça*, *çéçä*, *şéşé* “ağabeyin karısı; düğün törenlerinden sonra yeni evlilerin yanında kalan, güveyin ya da gelinin kadın görücüsü; gelin (oğlun karısı); nine, abla” (Li, 1999: 171) biçiminde yaşamaktadır.

Sözcük, Anadolu ağızlarında da türlü biçim ve anlamlarda kullanılmaktadır: *cici* (I) “1. Yenge, 2. *cice* -3 (hala), 3. *cice* -4 (teyze), 4. Amca” (DS III 958) sözüyle ilgili olmalıdır. Sözcüğün, *ceci* (DS III 873), *cicana* (DS III 957), *cice* (DS III 957), *cicinene* (DS III 959), *çiçi* (III) (DS III 1204) vb. değişik biçimleri de Anadolu ağızlarında saptanmıştır.

Yukarıdaki veriler, görüldüğü gibi, günümüzdeki *cicianne* sözündeki *cici* sözcüğünün kökeni konusunda bizi aydınlatmaktadır. Özellikle Anadolu’da saptanan *cice*, *cicana* ve *cicinene* sözleri, Azericedeki *cici*, *cici-bacı olmag* kullanımları, Tatarcadaki, “Çok karılı bir erkeğin çocuğunun esas anasından başka diğer hanımlara hitap ederken kullanılan söz” olan *çiçe* biçimi ve sözcüğün çok sayıda Türk lehçesinde “anne” anlamıyla da kullanılıyor oluşu, *cici* sözcüğünün *çiçeye* dayandığının açık kanıtıdır. A. Vefik Paşa’nın, *Lehce-i Osmâni*’sinde sözcüğün varlığı, Ş. Sami’nin sözcük konusundaki tespitleri, *çiçe* sözcüğünün Osmanlıcada yaşadığını ancak, 19. yy. ile birlikte yerini aslında anlamca farklı olan Arapça *hala* sözüne

<sup>2</sup> Eserde, sözcüğün Kırgızların Kazaklarla komşu olduğu bölgelerde kullanıldığı belirtilmiştir.

bırakarak kaybolmaya başladığını göstermektedir. Ancak Derleme Sözlüğü'ndeki kayıtlar, sözcüğün Anadolu'da bu dönemden sonra da kullanıldığının ifadesidir.

Günümüzdeki *cici* sözcüğünün bize göre *çiçe* sözüne dayandığını belirttikten sonra tarihî dönem metinlerinde, Osmanlıcada ve kimi Türk lehçelerindeki *çiçe* sözünün kökeni ile ilgili iki ihtimalden söz etmek mümkündür:

Birincisi ve belki de daha ağır basanı, sözcüğün birleşme yoluyla oluştuğu ve sonrasında maruz kaldığı ses olayları sonucu Türkiye Türkçesinde *cici* biçimine dönüştüğü düşüncesidir. Rundgren, *çiçe* sözcüğünü ele aldığı çalışmasında, sözcüğün *içi* “büyük erkek kardeş” ve *eke* “abla” (\*içi eke > \*çieke > çiçe) ya da *içi* “büyük erkek kardeş” ve *eçe* “abla” (\*içi eçe > \*çiçe > çiçe) sözlerinin birleşmesi sonucu oluşmuş olması gerektiğini belirtmiştir (1962: 334). Bunun yanında sözcüğün *eçe* “abla; anne” sözünün belirtisiz isim tamlaması yapısında tekrarlanması sonucu \*eçe eçesi > \*eçe eçe > \*çeçe > çiçe > cici biçiminde oluştuğu düşünülebilir. Türkçedeki en eski kullanımı DLT'de saptanan *eçe* sözcüğü, tarihî ve çağdaş Türk yazı dillerinde “abla; anne; yaşlı kadın; hala; yenge vb.” anlamları karşılamaktadır (Li, 1999: 171, 172). Böylelikle, sözcük, başlangıçta “büyük abla; anneanne” için kullanılırken sonradan “anne gibi, annenin yerine geçen kadın” anlamını kazanmış buradan hareketle anlam genişlemesi sonucu “teyze; yenge vb.” akrabalar için de kullanılır olmuştur. Bilindiği gibi, Türkçede ikinci dereceden akrabalıklar, birinci derece akraba adları kullanılarak tanımlanmıştır. Bu biçimde, iki akrabalık adının art arda gelmesiyle ortaya çıkan söz öbeklerinin başlangıçta belirtisiz isim tamlaması yapısında olduğu, sonradan bu yapıya ait iyelik ekinin düşürüldüğü gözlemlenmektedir. Bu söz öbekleri, *ini inisi* “küçük kardeş” (Uybat I b2), tarihî dönem metinlerinde de görülen, 16. yüzyıl Osmanlı sahasındaki *ata atası* “dede, babanın babası” (Tar. S. I 270), tarihi dönem metinlerinde ana anası biçiminde saptanan, Türkiye Türkçesindeki *anneanne* (< anne annesi) örneğindeki gibi, aynı iki sözcüğün art arda gelerek oluşturduğu yapılar yanında, MM 259/3'te saptanan *ekeçi* (Toparlı - Argunşah, 2008: 215), Çağataycada ve çok sayıda günümüz Türk lehçesinde görülen *egeçi* (Radloff, 1893: 697, WEVT 38 (Burada sözcük *eke* ile bağlantılı görülmüştür.)) sözcükleri Poppe (1962: 335)'de, TMEN I 191'de, Sertkaya (1992: 271)'de Moğolca alıntı sayılmıştır. Sözcük, Lessing (1960: 297a), Karaağaç (2003: 472a)'ta da saptanmıştır. Schönig, *Mongolische Lehnwörter im Westghusischen*'de DS'de de yer alan bu sözcüğe yer vermemekle birlikte benzer yapıda olan *eçiğe* “baba” (2000: 93) sözünü değerlendirmiş, sözcüğün *eçe* sözü ile ilişkisi üzerinde durmuştur. Türkmençe ağızlarında kullanılan *eceke* “abla” (Li, 1999: 171) (< eçe eke < eçe eke+si), *cigi* “küçük kardeş (erkek ya da kız)” (Tekin vd., 1995: 101) (< ece eke+si), Anadolu ağızlarında saptanan

(göçmenlere özgü)<sup>3</sup> *egeç* (I) ve *egeçi* (→ eci -1) “büyük kız kardeş” (DS V 1672) (< eke eçe < eke eçe+si) *vb.* aynı anlama gelen iki sözcüğün art arda gelmesi biçiminde ya da Yakutçadaki *abaga* (< aba aga << apa aka+sı) “kabilenin en yaşlısı, 2. öz babanın büyük kardeşi, büyük amca” (Tekin, 1960: 289, Vasiliev 1995: 10), amca (< aba aça << apa aça+sı), teyze (< tayı eze << tayı eze+si) (Tekin, 1960: 288, 294) *vb.* farklı akrabalık ilişkilerinin anlatıldığı adlarının art arda gelmesiyle oluşmuş biçimler vardır.

Sözcüğü oluşturan *eçe* sözü ise DLT’den başlayarak çok sayıda metinde kullanılmıştır: *eçe* “abla” DLT (Dankoff-Kelly, 1985: 19); Çağ. *eçe* “kadın, eş, anne” (Vámbéry, 1867: 204), (PC: 6), *agaçe* “Frau, Dame” (Vámbéry, 1867: 210).

Anadolu ağızlarında ve Tatarcada *ece*, *çeçe* ve türevlerinin hem kadın hem de erkek için kullanılıyor oluşu zaman içinde tarihî lehçelerdeki *eçe* “kız kardeş” ile *éçi* “ağabey; amca” sözcüklerinin karışmasına bağlanabilir. Diğer lehçelerde bu sözcükler “kadın” için kullanılmaktadır. Ancak bu noktada bu duruma benzer biçimde *aba* “abla; anne; üvey ana; nine; kaynana; yenge; teyze; hala; yetişmiş, bülüğa ermiş kız kardeş; hanım, hanımefendi; baba” (DS I 1-4) *abba* “dede; baba; hala; abla; yabancı büyük kadın veya kız (DS I 13-14) örneğindeki gibi Anadolu ağızlarında kimi akrabalık adlarının hem kadın hem de erkek için kullanıldığı unutulmamalıdır.

İkinci ihtimal de sözcüğün çocuk diline dayandığı düşüncesidir. Ancak buradaki *cici* sözünün çocuk diline dayanan, günümüzdeki “sevimli, cana yakın” sözüyle ilgisi yoktur. Yong-Söng Li, *çeçe* ile bağlantılı olarak düşündüğü *şeşe* sözünün “biçim bakımından çocuk diline ait” olduğunu belirtmiştir (1999: 102). Bilindiği gibi, Türkçe ve başka dillerdeki kimi akrabalık adlarının çocuk diline dayandığı ve söyleyiş kolaylığı nedeniyle hece tekrarlarından oluştuğu görülmektedir. Tarihî ve çağdaş Türk yazı dillerinde saptanan *baba*, *papa* (< Rus.) (Karaimcenin Troki lehçesi) (Li, 1999: 115), *tata* (< Rus.?), *mama* sözcükleri bu türden örneklerdir. Ancak çocuk diline özgü akrabalık adlarında yukarıda da değinildiği gibi, sözcükler, söyleyiş kolaylığı nedeniyle, daha çok aynı hecenin tekrarlanmasıyla oluşmaktadır. R. J. McClean de Almancada çocuk diline ilişkin sözcükleri ele aldığı çalışmasında bu türden sözcüklerin çok sayıda dilde doğa taklidi seslere ve ses tekrarlarına dayandığını belirtmiştir (1947: 353). Oysa tarihî kaynaklarda *çiçe* biçiminde saptanan bu sözcük için böyle bir durum söz konusu değildir. Dolayısıyla bizce *çiçe* sözü çocuk diline ait değildir. Birçok akrabalık adının başlangıçta çocuk diline dayandığı düşüncesi (EDAL 500) kabul edilebilir olmakla birlikte Türkçede ikinci dereceden akrabalık adlarının daha çok isim ve sıfat tamlamaları

<sup>3</sup> DS’deki bu sözcükler her ne kadar göçmenlerden derlenmiş olsa da bu sözcüklerin varlığı temelde aynı anlamda kullanılan *eke* ve *ece* sözcüklerinin art arda gelerek yeni bir sözcük oluşturmaları açısından önemlidir.

yoluyla kurulduğu görülmektedir. Böylelikle, sözcüğün, yukarıda söz edilen \*eçe eçe (< \*eçe eçe+si) birleşmesi sonucu oluştuğu düşüncesi bizce daha kabul edilebilir bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

### Kaynaklar

- AHMET, V. P. (2000). *Lehce-i Osmânî* (hzl.: Recep Toparlı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ALTAYLI, S. (1994). *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü I-II*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- ATALAY, B. (1999). *Divanü Lûgati't-Türk Tercümesi I-III*. (4. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. [DLT]
- . *Divanü Lûgati't-Türk Dizini 'Endeks'*. (4. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. [DLT]
- CLAUSON, S. G. (1960). *Sanglax, A Persian Guide to the Turkish Language by Muhammad Mahdî Xân*. London.
- (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth Century Turkish*. London: Oxford University Press. [ED]
- COURTEILLE, P. (1870). *Dictionnaire turk-oriental*. Paris. [PC]
- DANKOFF, R. ve JAMES K. (1985). *Mahmūd el-Kāşgarī, Compendium of the Turkic Dialects (Dīwān Luḡāt at-Turk), Part III. Sources of Oriental Languages and Literatures, Turkish Sources:7*, Harvard. [DLT]
- EREN, H. (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. (2. Baskı). Ankara.
- GANIYEV, F. vd. (1997). *Tatarca-Türkçe Sözlük*. Kazan-Moskova.
- GÜLENSOY, T. (1974). Altay dillerindeki akrabalık adları üzerine notlar. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1973-1974*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 283-318.
- (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- GÜRSOY-NASKALİ, E. ve DURANLI, M. (1999). *Altayca – Türkçe Sözlük*. Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- GÜRSOY-NASKALİ, E. vd. (2007). *Hakasça-Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KOÇ, K. vd. (2003). *Kazak Türkçesi – Türkiye Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- LESSING, F. D. (ed.) (1960). *Mongolian – English Dictionary*. Berkeley and Los Angeles: University of California Pres. [L]
- (2003). *Moğolca – Türkçe Sözlük 1-2*. (çev.: Günay Karaağaç), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- LI, Y. S. (1999). *Türk Dillerinde Akrabalık Adları*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- MCCLEAN, R. J. (1947). Germanic nursery Word. *The Modern Language Review*, C. 42/3, 353-357.

- MENINSKI, F. M. (M DC LXXX). *Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae = Lexicon Turcico-Arabico-Persicum. I-VI*, Viennae Austriae.
- MUALLİM N. (1308/1891). *Lügat-i Naci*. İstanbul.
- POPPE, N. (1962). Die mongolischen Lehnwörter im Komanischen. *Németh Armağanı*, Ankara, 331-340.
- RADLOFF, W. (1893). *Versuch Eines Wörterbuches der Türk-Dialecte, Mit einem Vorwort von Omeljan Pritsak*. Sn. Petersburg.
- RÄSÄNEN, M. (1969). *Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen*. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVII,1, Helsinki. [VEWT]
- RUNDGREN, F. (1962). Teyze und Çiçä: Bemerkungen zu den türkischen Verwandtschaftsnamen. *Oriens XV*, s. 325-336.
- SAĞOL YÜKSEKKAYA, G. (2008). Standart Dil ile Halk Dili Arasındaki Anlam ve Kullanım Farklılıkları Üzerine. *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri, 25-30 Mart 2008 Şanlıurfa*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 599-610.
- SAMİ, Ş. (1317/1899). *Kamus-ı Türkî*. İstanbul.
- (2010). *Kamus-ı Türkî*. (çev.: Paşa Yavuzaslan), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- SCHÖNIG, C. (2000). *Mongolische Lehnwörter im Westoghusischen*. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden.
- SERTKAYA, O.F. (1992). Mongolian words and forms in Chagatay Turkish (Eastern Turki) and Turkey Turkish (Western Turki). *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1987*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 265-280.
- STAROSTIN, S., DYBO, A. V. ve MUDRAK, O. A. (2003). *An Etymological Dictionary of Altaic Languages I-III*. Brill, Leiden-Boston. [EDAL]
- TEKİN, T. (1960). ‘Amca’ ve ‘Teyze’ Kelimeleri Hakkında. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1973-1974*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 283-294.
- TIETZE, A. (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı, Birinci Cilt A-E, Sprachgeschichtliches und etimologisches Wörterbuch des Türkei-Türkischen, Erster Band A-E*, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Wien.
- TÜRK DİL KURUMU. (1940). *Türkiye’de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi 2, E-K*, İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları. [SDD]
- TÜRK DİL KURUMU. (1993). *Derleme Sözlüğü I – XII*. (2. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. [DS]
- TÜRK DİL KURUMU. (1996). *Tarama Sözlüğü, XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla I-VIII*. (2. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. [Tar.S.]
- VÁMBÉRY, H. (1867). *Çagataische Sprachstudien*. Leipzig.
- YUDAHİN, K. K. (1998). *Kırgız Sözlüğü I- II*. (çev.: Abdullah Taymas). (4. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ZENKER, J. T. (1866). *Türkisch-Arabisch-Persisch Handwörterbuch, Dictionnaire Turc-Arabe-Persan*. Leipzig.